

POSTANOWIENIE

Dnia 26 marca 2013 roku

Sąd Apelacyjny w Krakowie w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący:	SSA Marek Długosz (spr.)
Sędziowie:	SSA Lucyna Juszczyk SSO Tomasz Koziół (del.)
Protokolant:	st. sekr. sądowy Iwona Goślińska

po rozpoznaniu w sprawie

J. J.

z wniosku o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Powiatowego w Oświęcimiu z dnia 18 grudnia 1967 roku, wydanym w sprawie prowadzonej pod sygnaturą akt Ko 14/67

zażalenia wniesionego przez pełnomocnika wnioskodawcy

na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 14 lutego 2013 roku, sygn. akt III Ko 635/08

w przedmiocie stwierdzenia niewłaściwości i przekazania sprawy do rozpoznania sądowi właściwemu

na podstawie art. 437 § 1 i 2 k.p.k. i art. 438 pkt 2 k.p.k.

postanawia

uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krakowie, Wydział III Karny.

UZASADNIENIE

W dniu 1 września 2008 roku pełnomocnik wnioskodawcy J. J. złożył w Sądzie Okręgowym w Krakowie, Wydziale III Karnym, wniosek o wznowienie postępowania sądowego prowadzonego w sprawie E. J., a zakończonego postanowieniem Sądu Powiatowego w Oświęcimiu z dnia 18 grudnia 1967 roku (sygn. akt Ko 14/67), wydanym w oparciu o przepis art. 13 § 3 dekretu z dnia 28 czerwca 1946 roku o odpowiedzialności karnej za odstępstwo od narodowości w czasie wojny 1939-1945 r. (Dz. U. z 1946 roku Nr 41 poz. 237 z późn. zm.). Jako podstawę wznowienia wnioskodawca początkowo powołał przepis art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz art. 542 § 2 k.p.k., natomiast w toku postępowania, precyzując zgłoszone we wniosku o wznowienie żądanie, jako przyczynę uzasadniającą złożenie tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia wskazał regulację zamieszczoną w art. 540 b k.p.k. Motywując potrzebę wznowienia postępowania wnioskodawca stwierdził, że postępowanie zainicjowane wnioskiem Skarbu Państwa, odnoszące się do kwestii zwolnienia spod zajęcia, dozoru i zarządu nieruchomości stanowiącej własność zmarłego

E. J., a zakończone postanowieniem Sądu Powiatowego w Oświęcimiu z dnia 18 grudnia 1967 roku, toczyło się bez udziału spadkobierców wyżej wymienionego zmarłego. Spadkobiercy E. J., w tym wnioskodawca, którzy mieli status „osób zainteresowanych” w rozumieniu art. 13 § 5 powołanego wyżej dekretu z dnia 28 czerwca 1946 roku, nie zostali zawiadomieni o terminie posiedzenia sądu, ani też nie doręczono im zapadłego na tym posiedzeniu rozstrzygnięcia, co w konsekwencji uniemożliwiło im wywiedzenie przysługującego im środka odwoławczego.

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 14 lutego 2013 roku Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział III Karny, na zasadzie art. 35 § 1 k.p.k. w zw. z art. 543 § 1 k.p.k. uznał się niewłaściwym rzeczowo i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krakowie, Wydział I Cywilny. W uzasadnieniu tego orzeczenia sąd I instancji podniósł, iż zgłoszone w niniejszej sprawie żądanie wznowienia postępowania ogranicza się do roszczeń majątkowych, wnioskodawca oświadczył, iż chciałby odzyskać kamienicę, natomiast sąd nie dysponuje żadnym rozstrzygnięciem sprawy karnej, które toczyło się przeciwko E. J.. W związku z tym sądem właściwym do rozpoznania wniosku o wznowienie jest sąd cywilny.

Od powyższego postanowienia odwołał się pełnomocnik wnioskodawcy. W złożonym zażaleniu zarzucił mu obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść tego orzeczenia, a mianowicie art. 543 § 1 k.p.k. w zw. z art. 13 § 5 dekretu z dnia 28 czerwca 1946 roku o odpowiedzialności karnej za odstępstwo od narodowości w czasie wojny 1939-1945 r., polegającą na przekazaniu sprawy sądowi cywilnemu, podczas gdy zgodnie z wyżej wskazanymi przepisami właściwym do rozpoznania sprawy jest sąd orzekający w sprawach karnych. W oparciu o tak sformułowany zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje.

Zażalenie jest zasadne i jako takie skutkowało uchyleniem zaskarżonego postanowienia.

Nie ma racji sąd okręgowy, gdy podstaw do przekazania niniejszej sprawy do rozpoznania sądowi cywilnemu upatruje w treści regulacji zamieszczonej w art. 543 k.p.k. Powołane w zaskarżonym postanowieniu unormowanie statuuje właściwość rzeczową sądu orzekającego w sprawach cywilnych do rozpoznania wniosku o wznowienie postępowania, lecz czyni to tylko w takiej sytuacji, gdy wywieziony przez wnioskodawcę nadzwyczajny środek zaskarżenia ogranicza się wyłącznie do rozstrzygnięcia o roszczeniach majątkowych wynikających z przestępstwa. Zasadniczo odnosi się więc do przypadków, gdy w zakończonym procesie karnym zgłoszone w nim roszczenie cywilne, zazwyczaj o charakterze odszkodowawczym, zostało oddalone lub w wyniku powództwa adhezyjnego doszło do zasądzenia określonej kwoty pieniężnej, a obecnie w trybie wniosku o wznowienie powód cywilny (pokrzywdzony), czy też skazany domaga się weryfikacji tego rozstrzygnięcia. Przekazanie problematyki odpowiedzialności odszkodowawczej oskarżonego w gestię sądu właściwego do orzekania w sprawach cywilnych nie oznacza jeszcze, iż wszelkie majątkowe implikacje związane z penalizowanym zachowaniem powinny być rozpoznane przez sąd cywilny. Nie budzi bowiem wątpliwości, iż regulacja art. 543 k.p.k. nie obejmuje rozstrzygnięć o charakterze karnoprawnym, w szczególności tych, których przedmiotem jest obowiązek naprawienia szkody, nawiązka, czy też świadczenie pieniężne, chociaż zastosowanie przez sąd tychże środków karnych uszczupla majątek osoby, w stosunku do której zostały one orzeczone. Oczywisty jest także fakt, iż co do wszelkich innych kwestii, nie unormowanych w omawianym tutaj przepisie art. 543 k.p.k., w postępowaniu wznowieniowym orzeka sąd karny.

W inicjującym niniejsze postępowanie wniosku o wznowienie postępowania zakończonym postanowieniem Sądu Powiatowego w Oświęcimiu z dnia 18 grudnia 1967 roku (sygn. akt Ko 14/67) wnioskodawca kwestionuje sposób procedowania w sprawie dotyczącej zwolnienia spod zajęcia, dozoru i zarządu nieruchomości należącej przed wydaniem tego orzeczenia do jego przodka - E. J., podważając tym samym trafność wydanego w tym postępowaniu rozstrzygnięcia, na mocy którego nie dokonano tego rodzaju zwolnienia. Uwzględnienie zgłoszonego przez wnioskodawcę żądania, które w końcowym efekcie zmierza do odzyskania nieruchomości, niewątpliwie korzystnie wpłynęłoby na jego sytuację finansową i w tym sensie ma pewien wymiar majątkowy, niemniej jednak należy pamiętać, iż do przejścia przez Skarb Państwa własności tej nieruchomości doszło na podstawie przepisów dekretu z dnia 28 czerwca 1946 roku o odpowiedzialności karnej za odstępstwo od narodowości w czasie wojny

1939-1945 roku, a zatem unormowań prawno-karnych, wedle których przepadek majątku stanowił represję za dokonane w okresie okupacji odstępstwo od narodowości polskiej. Zgodnie z dyspozycją art. 13 § 3 - § 5 tego dekretu, stanowiących podstawę wydania postanowienia zaskarżonego w drodze wniosku o wznowienie, w przedmiocie zwolnienia majątku spod zajęcia, dozoru i zarządu w przewidzianym w tym przepisie trybie orzekał sąd karny (określony w art. 6 dekretu). Wypada przy tym odnotować, iż majątek niezwolniony przez tenże sąd na mocy § 3 omawianego przepisu przechodził na własność Skarbu Państwa. Orzeczenie sądu karnego wydane w oparciu o powyższą regulację skutkowało bądź to zwolnieniem majątku spod zajęcia, dozoru i zarządu Skarbu Państwa, bądź też jego przypadkiem. Kwestia przejęcia przez Skarb Państwa mienia „odstępny” od narodowości polskiej stanowiła samodzielny przedmiot rozstrzygnięcia w postępowaniu toczącym się na podstawie art. 13 ww. dekretu, a więc nie miała charakteru roszczenia majątkowego analizowanego ubocznie i niejako przy okazji rozpoznania karnoprawnych zagadnień, jak to ma miejsce w przypadku powództw cywilnych dochodzonych w głównym nurcie procesu karnego. Uprawnienie właściciela do żądania zwolnienia spod wykonywanego przez organy państwowe zajęcia, dozoru i zarządu majątku w trybie art. 13 § 3 powołanego wyżej dekretu nie tyle miało charakter cywilno-prawnego roszczenia majątkowego, co raczej zmierzało do zniwelowania skutków karno-prawnej represji zastosowanej w wyniku wszczęcia przeciwko właścicielowi postępowania o przestępstwo określone w art. 1 ww. dekretu i jedynie pośrednio mogło doprowadzić do odzyskania majątku. Kompetencja sądu karnego do wydania orzeczenia co do zwolnienia spod zajęcia, dozoru i zarządu majątku na podstawie art. 13 § 3 dekretu wynika także z jednolitego w tej kwestii orzecznictwa Sądu Najwyższego, między innymi z uchwały z dnia 8 października 1965 roku (VI KZP 40/65, OSNKW 1966/3/40), wyroku z dnia 21 stycznia 1963 roku (III CR 166/62, OSNC 1964/7 – 8/130), wyroku z dnia 28 grudnia 1961 roku (V K 641/61, OSNKW 1962/4/58), postanowienia z dnia 24 lipca 1958 roku (I KO 143/57, OSNPG 1958/12/45), wyroku z dnia 22 stycznia 1957 roku (IV CR 950/55, OSNPG 1958/8/31) oraz z uchwały podjętej przez 7 sędziów Sądu Najwyższego – zasady prawnej z dnia 24 czerwca 1955 roku (I CO 77/54, OSNCK 1957/1/2).

Podsumowując, nie można się zgodzić z sądem I instancji, iż do rozpoznania wniosku o wznowienie postępowania dotyczącego zwolnienia spod zajęcia, dozoru i zarządu majątku należącego do spadkodawcy wnioskodawcy, do którego doszło na podstawie powołanego wyżej dekretu, właściwy jest sąd cywilny. Błędne jest także wyrażone w zaskarżonym postanowieniu zapatrywanie, iż sąd nie dysponuje żadnym rozstrzygnięciem sprawy karnej, skoro pełnomocnik wnioskodawcy dołączył do wniosku o wznowienie postępowania postanowienie Sądu Powiatowego w Oświęcimiu z dnia 18 grudnia 1967 roku (sygn. akt Ko 14/67), wydane na mocy art. 13 § 3 ww. dekretu właśnie przez sąd karny.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Apelacyjny przyjął, iż zaskarżone postanowienie jest wadliwe i podlega uchyleniu, a kwestia wznowienia postępowania powinna zostać rozpoznana przez Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział III Karny.

W tym stanie rzeczy, uwzględniając zażalenie, orzeczono, jak w sentencji.